

ФАРГОНА ВИЛОЯТ АХБОРОТ-КУТУБХОНА МАРКАЗИНинг ЙИҒМА ЭЛЕКТРОН КАТАЛОГИНИ ШАКЛАНТИРИШ

Мирзалиев Дониёр,

*Фаргона вилоят Ахборот-кутухона маркази
Йиғма электрон каталог сектори мудири*

The article refers to work of the Information Library Center named after Ahmad Ferghaniy on the formation of a consolidated electronic catalog in cooperation with the Information Resource Center.

Бугунги жадал суръатлар билан ривожланиб бораётган ахборот телекоммуникациялари даврида бошқа соҳалар қатори, ахборот-кутубхона тизимлари ҳам ахборот технологияларини ўз фаолиятларига татбиқ этмоқда. Аҳолининг ахборотга бўлган талабини ўз вақтида тезкор ва сифатли қондириш учун замонавий ахборот технологиялари билан бир қаторда, малакали ходимлар ҳам муҳим ўрин тутади.

Фойдаланувчиларнинг ахборотга бўлган талабини тез ва сифатли қондиришга интилиб, хизмат кўрсатиш тизими такомиллаштириб борилмоқда. Зарур ахборот қаерда эканлигидан қатъи назар, фойдаланувчилар уни тезда топиш ва ундан самарали фойдаланишга ҳаракат қиласидар, ана шу талабларни қондиришда йиғма электрон каталогларнинг аҳамияти катта. Бунда:

Республика ахборот-кутубхона муассасалари ўртасида тезкор ахборот алмасишиш ишларини ташкил этиш;

Йиғма электрон каталогда библиографик ёзувларни йиғиши ва уларни юқори савияда тақдим қилинишини таъминлаш;

Электрон каталогларни тўғри ва сифатли ташкил этиш ҳамда ахборот айирбошлиш юзасидан ахборот-кутубхона муассасалари фаолиятини мувофикалаштириш масалаларини ҳал қилишга қартилгани билан эътиборлидир.

Республиканинг барча ахборот-кутубхона марказлари ва кутубхона муассасаларининг уланиши имконияти билан бирга мамла-

катнинг ягона ахборот-кутубхона фондини шакллантириш учун Республика ахборот кутубхона маркази ва Миллий кутубхона базасида ахборот ресурслари ва электрон (рақамли) нашрларнинг йиғма умумреспублика электрон каталогини ташкил этиш орқали кутубхона фаолиятининг барча жараёнларини автоматлаштириш йўлга қўйилган.

Фарғона вилоят ахборот-кутубхона марказининг йиғма электрон каталог сектори фаолияти Ўзбекистон Республикасида ягона ахборот-кутубхона тизимини яратиш билан боғлиқ ҳамда илмий, таълимий ва бизнес ахборотларни тезкор қидириб топишда республика аҳолисига кўмаклашишга доир вазифаларни бажаришда РЙЭКМга кўмаклашади ва электрон каталогларни ташкил этиш ва ахборот айрибошлиш юзасидан ўз ҳудудида йиғма электрон каталогни шакллантиришни амалга оширади.

Йирик кутубхоналарга келиб тушган нашрларни ҳамкорликда каталоглаштириш ва классификациялаш, библиографик маълумотларнинг йиғма базасини шакллантириш ва назоратини олиб бориш, тармоқ ва Интернет орқали ахборот-кутубхона муассасалари ўртасида библиографик ёзувларни MARC (UZMARC) форматларида айрибошлиш Йиғма электрон каталог секторининг асосий вазифалари ҳисобланади.

Шунингдек, Фарғона вилоятидаги барча ахборот-кутубхона муассасаларининг электрон шаклдаги библиографик ёзувларини текшириб, таҳрирлаб йиғиш ва Республика йиғма электрон каталоги марказига узатиш ишлари олиб борилади. Вилоятдаги ахборот-ресурс марказларига электрон каталог яратишда методик тавсиялар бериб борилади. Бундан ташқари олиб борилаётган ишлар юзасидан статистик ҳисботларни тайёрлаб, Республика ахборот-кутубхона марказига тақдим этилди.

Барчамизга маълумки, бугунги кунда Республика ахборот-кутубхона марказида Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ахборот-кутубхона марказлари фондидағи адабиётларнинг марказлашган электрон каталоги ва тўлиқ матнли маълумотлар базасини RilCis автоматлаштирилган ахборот-кутубхона тизимида (АКАТ) корпоратив тармоқ оптик толали кабель орқали шакллантирилмоқда.

Электрон каталогни сифатли, давлат стандартлариға мөс ра-вишда шакллантиришда иштирок этувчи кутубхона ходимлари ма-лакасини ошириш мақсадида РАКМ томонидан АКМ ходимлари учун марказлашган электрон каталог ва түлиқ матнли маълумот-лар базасини шакллантириш бўйича ўқув машғулотлари ташкил этилди. Машғулотларда электрон каталогга библиографик ёзувлар киритиш, асосий майдонларни тўлдириб боришда давлат стан-дартларида белгиланган нормаларга риоя қилиш бўйича амалий машғулотлар ўтказилди.

Корпоратив кутубхона электрон каталогини шакллантириш суръатини жадаллаштириш мақсадида АКМда яна 5 нафар ходим учун ўқув машғулоти ташкил этилди. Бугунги кунда АКМнинг 9 нафар ходими корпоратив кутубхонанинг электрон каталогини шакллантиришга ўз ҳиссасини қўшиб келмоқда. 2017 йилнинг 1 чораги бўйича электрон каталогга киритилган ёзувлар сони 2942 тани ташкил этади.

Электрон каталогнинг шакллантирилиши натижасида вилоя-тимиз китобхонлари корпоратив кутубхонага аъзо бўлиш ва түлиқ матнли маълумотлар базасидан фойдаланиш имконига эга бўлди-лар. Бугунги кунгача *dilib.uz* да 2017 йилнинг 1 чораги бўйича 750 нафар китобхон рўйхатдан ўтказилди.

Йиғма электрон каталог сектори фаолиятини такомиллаштириш мақсадида вилоятдаги барча ахборот кутубхона муассаларининг электрон каталогини қай даражада шакллантирганлиги ва қайси ав-томатлаштирилган тизимдан фойдаланилаётганлиги ўрганиб чиқилди. Фарғона вилоятида жами АРМлари сони 295 тани ташкил этиб, ўтказилган мониторинг натижаларига кўра, 42 таси йиғма электрон каталогга библиографик ёзувларни киритади. Олий ўқув юртлари АРМлари АРМАТ, ўрта маҳсус касб-хунар таълими худудий бо-шқармаси тизими АРМлари АРМАТ ва Халқ таълими бошқармаси тасарруфидаги АРМлари КаДаТа дастуридан фойдаланишади ва бу дастурнинг тизимида камчиликлар мавжудлиги, тизимда экспорт ва импорт жараёнида муаммолар борлиги аниқланган. Бундан ташқа-ри, қолган АРМларда автоматлаштирилган ахборот кутубхона тизи-мининг мавжуд эмаслиги намоён бўлди.

Камчилик ва муаммоларни бартараф этиш, электрон катало-

гни шакллантириш борасида кутубхоначи кадрлар малакасини ошириш мақсадида вилоят ахборот-кутубхона марказида вилоят ахборот-ресурс марказлари ходимлари учун Республика йиғма электрон каталог маркази ходимлари томонидан «Йиғма электрон каталогни шакллантириш» мавзусида семинар ўтказилди.

Семинарда олинган билимларни мустаҳкамлаш, ҳар бир ходимга янада кенгроқ етказиб бериш мақсадида АҚМнинг йиғма электрон каталог сектори томонидан «Йиғма электрон каталогни шакллантириш бўйича қўлланма», unicat.natlib.uz учун муҳим ва керакли бўлган майдонларни тўлдириш» мавзуларида ўқув қўлланмалари ишлаб чиқилди.

154 та ахборот-ресурс маркази учун Миллий кутубхона томонидан аниқлаб, тасдиқланган логин/пароллар орқали unicat.natlib.uz тизимига кириш ва библиографик ёзувларни киритиш бўйича семинар машғулоти ташкил этилган бўлиб, машғулотларда ҳар бир АРМнинг электрон каталогини яратиш ва электрон каталогдан фойдаланиш ўргатилиб келинмоқда. Ҳозирда сектор АРМларнинг ходимларига unicat.natlib.uz сайти орқали электрон библиографик ёзувларни киритишда амалий ва методик ёрдам кўрсатилмоқда. Бу эса вилоядда ахборот-кутубхона муассасаларининг электрон каталогларини ташкил этиш, тезкор библиографик қидиув имкониятининг берилиши ва ахборот фондлари ва ресурсларини самарали айирбошлиш имкониятини беради. Ўтган вақт давомида ўрта маҳсус, касб-хунар таълими худудий бошқармаси тасарруфидаги 23 та АРМларга библиографик ёзувларни электрон каталогга киритиш бўйича амалий ва методик ёрдам кўрсатилди.

Корпоратив кутубхонанинг электрон каталогида республика миздаги АҚМлар фонди акс эттирилиши натижасида АҚМлар ўзаро катта ҳажмдаги мълумотларни алмашиш имконига эга бўладилар, бу эса АҚМлар учун кўшимча имкониятларга йўл очади.